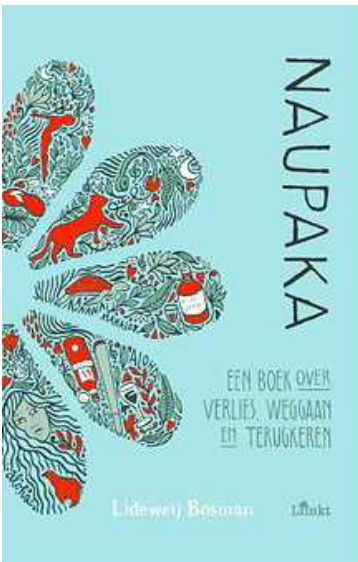

Voor de dood ons scheidt

Vlak voor haar grote liefde Sander overleed aan lymfklierkanker, verbrak Lideweij Bosman hun relatie en vertrok naar Hawaï. De strijd tegen zijn ziekte viel ook haar zwaar. Terwijl hij vocht voor zijn leven, maakte zij zich los van hem, om zichzelf terug te vinden. Over dat omstreken besluit schreef ze het boek Naupaka, dat vandaag gepresenteerd wordt.

TONNY VAN DER MEE

Sander dacht altijd dat hij niet oud

zou worden. Hoogstens 30 jaar. Daarom vierde hij het leven uitbundig. De 30 haalde hij. Maar dat was ook meteen het moment waarop bij hem een agressieve vorm van lymfklierkanker ontdekt werd. Dat was het bizarre lot, vertelt Lideweij Bosman.

"Toch bleven we positief. De eerste chemo's sloegen aan. Hij kreeg zijn levenslust weer terug. Zelfs in het laatste jaar, toen de hoop klein was, zei hij: ik ga dit overwinnen."

Ook de sterke Sander verliest na zeven jaar de strijd tegen kanker. Vorige zomer overleed hij. Nu zit Lideweij thuis aan de tafel waar ze meerdere malen afscheid van elkaar hadden genomen, mocht hij tijdens de zware behandeling overlijden. Alles wat ze tegen elkaar wilden zeggen, hadden ze gezegd.

Op haar laptop laat ze de trailer zien van het boek dat ze heeft geschreven. In drie minuten tijd komen dertien jaar lief en leed voorbij. De dancefestivals die ze samen bezochten, de vrolijkheid, en tussendoor de confronterende beelden in het ziekenhuis en van het verdriet.

Bang voor de dood

Eind januari 2013 neemt Lideweij het omstreken besluit om haar relatie met de doodzieke Sander te verbreken. Het is een maand nadat ze te horen hadden gekregen dat de kanker zich nadrukkelijker manifesteert en hij alleen nog palliatieve bestraling krijgt.

Hun leven staat dan al jaren stil. "Terwijl iedereen bezig was met trouwen en kinderen, zaten wij thuis in een isolement."

Sander voelt dat hij de strijd gaat verliezen. Hij drinkt zich geregeld laveloos, om de pijn te verzachten en zijn angst voor de dood te

verbergen. Dat zorgt voor ruzies. De ziekte van Sander breekt ook Lideweij op.

"Hij was zo bang om dood te gaan. Dat snapte ik wel. Hij was zichzelf niet meer. Ik vond het verschrikkelijk dat ik mijn grote liefde begon te wantrouwen. De liefde tussen ons was nog steeds groot, maar Sander was niet meer de jongen op wie ik ooit verliefd was geworden."

Al die jaren wijkt Lideweij niet van zijn zijde. Sander wil niet met lotgenoten praten. Lideweij is het fundament waarop hij steunt.

"Sander was een binnenvetter. Als het goed ging na een behandeling, ging hij los op housefeesten. Ik kon niet invoelen hoe ziek hij zich voelde. Daar ging ik aan onderdoor. De psychische hulp, de zorg rustte op mijn schouders. Ik ben langere tijd ziek thuis geweest. Ik was op."

Een gesprek bij het Helen Dowling Instituut (psychologische zorg bij kanker) opent haar ogen. "De psycholoog zei dat het vaker voorkomt dat geliefden een relatie verbreken als de situatie onleefbaar wordt", zegt ze.

"Dat was iets wat ik niet uit durfde te spreken, omdat ik Sander niet wilde kwetsen. Hij besefte ook dat het niet meer ging lukken. Sander ging bij zijn ouders wonen. Hij vond het goed zo. Hij wilde mij niet langer pijn doen."

De gevoelens zijn tegenstrijdig. De relatie is over, maar de liefde niet. Lideweij laat Sander met zijn diepste angsten achter. Ze weet ook dat ze hem niet kan helpen, omdat ze haar eigen schreeuw om hulp negeert.

Kort na de relatiebreuk overlijdt haar vader na een hartoperatie. Naast de zorg voor Sander ondersteunt ze de maanden ervoor

ook haar familie, omdat haar moeder in die periode haar enkel breekt. "Ik zorgde voor iedereen, maar verloor mezelf. Ik moest mijn verdriet ook kwijt. Op het laatst ging dat niet meer."

Haar uitlaatklep is hardlopen en in de natuur zijn. Daarom wil ze terug naar Hawaï, waar Sander haar een jaar eerder ten huwelijk vroeg. Ze weet er een baan te regelen op een tropische boerderij waar ze met biologisch tuinieren en yoga weer kracht hoopt te vinden.

Sander juicht haar reis toe. Hij vraagt wel of ze terugkomt als hij op een dag euthanasie wil. Dat belooft Lidewij hem.

De reis naar Hawaï is bedoeld om Sander los te laten. Ook al mist ze hem verschrikkelijk en wil ze het liefst zijn hand vasthouden en voor hem zorgen. "Wanneer we fysiek samen zijn, kunnen we elkaar niet loslaten en zal het onmogelijk worden voor Sander om te gaan", legt ze uit. "Hij zal sterk voor mij willen zijn en ik zal langzaam met hem sterven."

Op 12.000 kilometer afstand volgt ze de berichten over zijn aftakelende gezondheid. Ze hebben nog chatcontact, tot hij daar de kracht niet meer voor heeft.

In de zomer vertellen vrienden dat Sanders einde nadert. De laatste fase gaat sneller dan gedacht. "Strijden, bijna dood...Voorlopig effe niet", twittert hij vlak voor zijn dood.

Lidewij besluit om op Hawaï te blijven, tegen de wens van familie en vrienden in. Ze wil op haar eigen manier afscheid nemen, met Hawaïaanse levenslessen en rituelen. "Ik heb me afgezonderd, en ben bij de zee gaan schreeuwen, schelden en huilen. Tegelijk voelde ik zijn aanwezigheid."

Nieuwe start

De familie van Sander wil geen contact meer met haar. Ze hebben

ook grote moeite met het boek dat nu verschijnt. "Ik begrijp hoe moeilijk het voor hen is geweest. Sander vond het ook niet leuk dat ik niet terugkwam, maar hij respecteert mijn besluit. Hij wilde dat ik een nieuwe start maakte."

Later volgt nog een documentaire, met videoboodschappen die ze gedurende het proces voor elkaar hebben ingesproken.

Lidewij beseft dat ze een groot taboe rond relaties en stervensbegeleiding raakt. Daarom begint ze een coachingplatform om bewustwording bij lotgenoten te versterken. "Met mijn boek Naupaka (naar een Hawaïaanse bloem die symbool staat voor hun liefde, red.) wil ik dat taboe doorbreken en een discussie starten", zegt ze.

"Als één partner sterk blijft, kun je nog samen strijden. Maar als beide partners aan de ziekte onderdoor gaan, heb je niets meer om voor te vechten. Daarom is het belangrijk dat partners zichzelf niet wegcijferen, maar ook hun eigen leven blijven leiden."

Of ze zichzelf iets verwijt? "Ik ben niet boos op mezelf omdat ik Sander in de steek heb gelaten. Ik ben boos omdat ik voor mezelf geen hulp heb toegelaten. Dan was ik sterker geweest en had ik het langer volgehouden en Sander beter kunnen helpen."

Naupaka - Een boek over verlies, weggaan en terugkeren (Uitgeverij Liinkt) is vanaf vandaag te koop.